

Sygn. akt II W 237/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2021 roku

Sąd Rejonowy Gdańsk- Północ w Gdańsku, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR Sebastian Graban

w sprawie R. M.

obwinionego o wykroczenia z art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, z art. 65 § 2 k.w. i z art. 116 § 1a k.w.

na podstawie art. 59 § 2 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

postanawia:

odmówić wszczęcia postępowania w zakresie wykroczenia z art. 116 § 1a k.w.

UZASADNIENIE

Zdaniem Sądu, w niniejszej sprawie brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela co do wykroczenia z art. 116 § 1a k.w.

Stosownie do art. 17 § 1 k.p.w., zasadą jest, że oskarżycielem publicznym w sprawach o wykroczenia jest Policja. Wyjątki od tej zasady powinny być zatem wyraźnie przewidziane oraz interpretowane wąsko, bez stosowania domniemywania kompetencji innych organów.

Zgodnie z art. 17 § 3 k.p.w., w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, straż gminna (miejska) może uzyskać status oskarżyciela publicznego tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania ujawniła wykroczenie i wystąpiła w związku z tym z wnioskiem o ukaranie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego odwołuje się w tym zakresie do przepisów regulujących działanie straży gminnych (zob. uchwałę SN z dnia 30.09.2014 r., I KZP 16/14 oraz postanowienie SN z dnia 30.09.2010 r., I KZP 15/10).

Mając powyższe na uwadze, wskazać należy, że w oparciu o przepisy art. 1 ust. 1 i art. 10 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1795 z późn. zm.), formacja ta ma służyć ochronie porządku publicznego.

Do jej zadań należy w szczególności, w myśl art. 11 ust. 1 powyższej ustawy:

- 1) ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- 2) czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym;
- 2a) kontrola publicznego transportu zbiorowego - w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016 i 2435 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1495);
- 3) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń;
- 4) zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia;
- 5) ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej;

- 6) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych;
- 7) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób;
- 8) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- 9) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

Stosownie do przepisów art. 9 ust. 5a i 5b ustawy o strażach gminnych, które weszły w życie 29 listopada 2020 r. wraz z nowelizacją przepisu art. 116 § 1 k.w. i wprowadzeniem odpowiedzialności za wykroczenie z art. 116 § 1a k.w. - w celu realizacji zadań, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 1 i 3, w przypadku powszechnego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, katastrofy, klęski żywiołowej, stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii lub innej sytuacji kryzysowej, na obszarze województwa lub gminy, wojewoda może na czas określony zarządzić użycie straży do wspólnych działań z Policją. O zarządzeniu użycia straży do wspólnych działań z Policją wojewoda niezwłocznie informuje właściwego terytorialnie wójta, burmistrza (prezydenta miasta). Straż podlega wówczas dowództwu właściwego terytorialnie komendanta Policji.

Ratio legis powyższych przepisów, zgodnie z uzasadnieniem projektu na etapie prac legislacyjnych, było następujące (druk sejmowy nr 683 z 2020 r.):

„Proponowana zmiana w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1795) ma na celu wprowadzenie możliwości oddania sił straży gminnych (miejskich) do dyspozycji właściwych miejscowo komendantów Policji na polecenie wojewody, na czas określony, w związku z wystąpieniem różnych sytuacji kryzysowych, w tym stanu epidemii. Rozwiązanie takie pozwoli na dyslokowanie strażników gminnych zgodnie ze wskazaniem komendanta Policji, organizacji wspólnych patroli bądź prowadzenie innych form współpracy, co wpłynie na lepszą koordynację działań obu formacji, a w konsekwencji na ich skuteczność. Ma to istotne znaczenie w czasie szczególnej mobilizacji sił i środków, w tym szczebla centralnego i samorządowych, do walki ze skutkami epidemii COVID-19. Wiąże się to z potrzebą lepszego egzekwowania przepisów związanych z zapobieganiem rozprzestrzeniania się tej choroby, w tym ograniczeń, nakazów i zakazów jak np. obowiązek zasłaniania ust i nosa”.

Analiza wskazanych powyżej ustawowych celów, do których powołano straż gminną (miejską) i jej zadań, musi prowadzić do wniosku, że w zakresie jej samodzielnych kompetencji zasadniczo nie mieszczą się działania związane z ochroną zdrowia. Tylko wyjątkowo, w myśl art. 11 ust. 1 pkt 7 ustawy o strażach gminnych przewidziano dla tej formacji samodzielne zadanie polegające na doprowadzaniu osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób. Ponadto w normie art. 11 ust. 1 pkt 3 przywołanej ustawy, w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń przewidziano dla straży już tylko „współdziałanie z właściwymi podmiotami”. Jedną z form współdziałania może być „użycie straży do wspólnych działań z Policją” w ujęciu art. 9 ust. 5a tej ustawy, zarządzane przez wojewodę. Informacje ze strony (...) Urzędu Wojewódzkiego nie wskazują, by wydano takie zarządzenie (<https://www.gdansk.uw.gov.pl/akty-prawne-i-dokumenty-dotyczace-zapobiegania-przeciwdzialania-i-zwalczania-covid-19>). Na jego wydanie nie powołał się także oskarżyciel publiczny, a w realiach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, że ujawnienie czynu uznanego za wykroczenie nastąpiło samodzielnie przez Straż Miejską w G., bez współdziałania z Policją. Dobrem prawnym chronionym przez przepisy art. 116 § 1 i art. 116 § 1a k.w. jest zdrowie ludzkie, co wynika z tytułu rozdziału XIII Kodeksu wykroczeń i treści obu przywołanych regulacji, odsyłających do przepisów o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (§ 1 i §1a) i przepisów o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (§ 1). Nie są to zaś przepisy nakierowane na ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych.

Mając powyższe na uwadze, uznać należy, że samodzielna kontrola przestrzegania obowiązków sankcjonowanych przez przepisy art. 116 § 1 k.w. i art. 116 § 1a k.w. i prowadzenie w tym zakresie czynności wyjaśniających nie mieści się w zakresie celów i zadań straży gminnych określonych w art. 1 ust. 1, art. 10 i art. 11 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych. Co prawda stosownie do art. 27 pkt 4 przywołanej ustawy, do obowiązków strażnika gminnego należy podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w razie naruszenia dóbr osobistych ludzi, ale nie oznacza to jednak generalnej kompetencji tej służby w tym zakresie, przekładającej się na prawa do prowadzenia samodzielnie czynności wyjaśniających i składania wniosków o ukaranie.

Wskazać należy, że spokój i porządek publiczny nie jest ubocznym przedmiotem ochrony przepisów art. 116 § 1 k.w. i art. 116 § 1a k.w. Do odmiennych wniosków mogłoby prowadzić odpowiednie ukształtowanie znamion tych regulacji lub uwzględnienie ich istoty. Z taką sytuacją mamy do czynienia np. co do wykroczenia z art. 117 § 1 k.w., zgodnie z którym odpowiada za wykroczenie, kto, mając obowiązek utrzymania czystości i porządku w obrębie nieruchomości, nie wykonuje swoich obowiązków lub nie stosuje się do wskazań i nakazów wydanych przez właściwe organy w celu zabezpieczenia należytego stanu sanitarnego i zwalczania chorób zakaźnych. Przepis art. 117 § 1 k.w., poprzez wyraźne odwołanie do obowiązku utrzymania czystości i porządku, wskazuje też na uboczne dobro prawne w postaci porządku publicznego. Takiego odwołania nie ma natomiast w treści art. 116 § 1 i §1a k.w. Z kolei przepisy art. 13 i z art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, mają w istocie charakter reglamentacyjno-porządkowy, wprowadzając możliwość lub obowiązek wyznaczenia w życiu codziennym odpowiednich stref i miejsc dla palaczy papierosów oraz umieszczania stosownych informacji przed sprzedawców lub przedsiębiorców. Ich charakter i cel jest odmienny od wyjątkowych obowiązków mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom, związanych zwłaszcza ze stanem epidemii, które są sankcjonowane w art. 116 § 1 i §1a k.w.

Stosownie do art. 54a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2020 r., poz. 1845 z późn. zmianami), który wszedł w życie 29 listopada 2020 r., w stanie zagrożenia epidemicznego lub stanie epidemii uprawnienie do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia, o których mowa w art. 116 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821, z późn. zm.), przysługuje funkcjonariuszom organów, którzy na mocy przepisów odrębnych są uprawnieni do nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym. Należą do nich również strażnicy gminny (miejscy), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2003 r., Nr 208, poz. 2026 z późn. zm.). Wskazać jednak trzeba, że postępowanie mandatowe jest trybem szczególnym, który ma odrębne przesłanki przewidziane w art. 95 k.p.w., które same w sobie mogą przesądzać o dopuszczalności prowadzenia jakiegokolwiek organ uprawniony do tego nakładania mandatów karnych także czynności wyjaśniających i wnoszenia wniosków o ukaranie w trybie zwyczajnym w oparciu o przepisy art. 56 § 1 i 2 k.p.w. i art. 17 § 2 i 3 k.p.w.

Zdaniem Sądu, przepis art. 54a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi uprawnia straże gminne (miejskie) jedynie do nakładania mandatów karnych. Sam w sobie nie zmienia on jednakże ich ogólnych zadań (zakresu działania), wynikających z odrębnych przepisów, wobec czego nie przekłada się na prawo do prowadzenia czynności wyjaśniających i oskarżenia w sprawach o wykroczenia z art. 116 § 1 i §1a k.w.

Mając powyższe na uwadze, nie sposób uznać, że wykroczenie z art. 116 § 1a k.w. ujawniono w zakresie działania Straży Miejskiej w G., co przekładałoby się na prawo do złożenia przez ten organ wniosku o ukaranie na podstawie art. 17 § 3 k.p.w. Z tej przyczyny odmówiono wszczęcia postępowania na podstawie art. 59 § 2 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 9 k.p.w.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)